

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2010:8

ARKEOLOGISK ANTIKVARISK KONTROLL I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Älby i Irsta

Västmanland, Västerås kommun, Irsta socken, Älby 5:1

Leif Karlenby

Arkeologgruppen i Örebro AB
Drottninggatan 11,
70210 ÖREBRO

Tel. 019-609 04 10
www.arkeologgruppen.se
info@arkeologgruppen.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Inledning.....	5
Syfte och metod.....	5
Resultat.....	6
Utvärdering av undersökningsplanen	7
Administrativa uppgifter.....	8

Sammanfattning

I samband med grävande för en ny elledning inom fastigheten Älby 5:1 i Västerås kommun, Västmanland, genomfördes vid två tillfällen (den 13 respektive den 16 september 2010) en antikvarisk kontroll i form av en schaktningsövervakning. Intill den sträckning där ledningen lades ned finns registrerat en stensättning/grav, RAÅ 36:2. Inget av antikvariskt intresse framkom och stensättningen kunde visas vara fel inprickad i FMIS.

Figur 1. Älby markerat med röd prick, strax öster om flygplatsen.

Inledning

I samband nedläggningen av en elledning inom fastigheten Älby 5:1 i Västerås kommun, Västmanland, har Arkeologgruppen AB genomfört en antikvarisk kontroll i form av en schaktningsövervakning. Arbetet utfördes under två dagar, 13 respektive 16/9 2010, av Leif Karlenby.

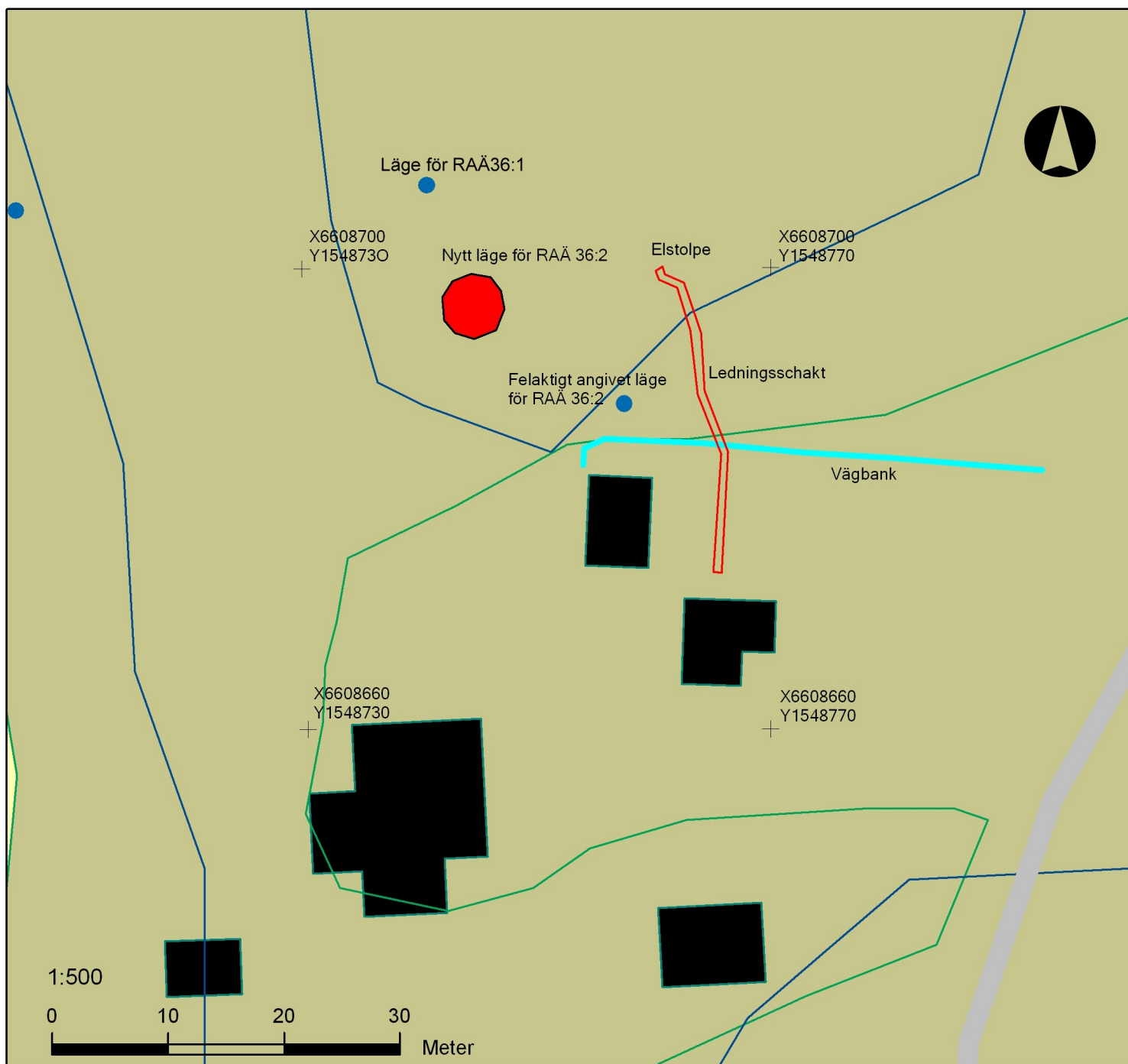
Inom fastigheten Älby 5:1 ligger fornlämning RAÄ 36, bestående av två gravar, ett röse och en stensättning, varav den senare ligger runt 14 meter från den plats där ledningen drogs fram. Enligt inprickning i FMIS skall avståndet enbart röra sig om knappt 5 meter, detta är inte korrekt, varför läget korrigerats i följande rapport. Uppgifter om nytt läge meddelas också Riksantikvarieämbetet, FMIS.

Området bestod huvudsakligen av en moränkulle och därpå växande barr- och lövträd. I markhöjd var området relativt slygt och markytan täcktes av mindre och mellanstora stenar. I lokala krönlägen fanns de två registerade gravarna.

Syfte och metod

Den arkeologiska kontrollen syftade till att skydda fornlämning från skada och om fornlämning påträffades vid schaktning dokumentera anläggningar och kulturlager. Om mer komplexa lämningar påträffades skulle arbetet avbrytas för samråd med länsstyrelsen.

Arbetena i samband med ledningsnedläggelsen sköttes av Gösta Engblom, boende på gården fastighet Älby 5:2. Grävningen genomfördes för hand. Ledningen lades ned på 0,2 meters djup och schaktets bredd översteg ingenstans 0,3 meter. Innan arbetena med att gräva på djupet skedde, togs den täckande vegetationen och torven bort, så att det skulle vara möjligt att se om några fornlämningar berördes av ledningsdragningen, utan att skada dem.

Figur 2. Det aktuella schaktet mot den digitala fastighetskartan. Det nya läget för RAÄ 36:2 anges med röd polygon, det gamla – liksom läget för röset RAÄ36:1 – anges med kryss. Vägbanken som påträffades vid fältarbetet är markerad med turkos, men ej inmätt.

Resultat

Vid kontrollen av den avtorvade ytan i det tilltänkta schaktet framkom inga fornlämningar. Ledningen var dragen i ett parti av moränkullen som sluttade svagt mot söder. Endast de fem första metrarna låg på ett relativt plant område, i övrigt var terrängen lutande med tendenser till nedrasade stenar. Delvis har området varit utsatt för täktverksamhet. Där fanns också anlagt en väg i V-Ö som sträckte sig upp mot en källare ingrävd i slänten (se figur 2). Vägen ska ha använts ännu under 1900-talet, enligt markägaren. Hela gårdsläget ska härstamma från 1800-talet.

I tillägg till dessa resultat framkom också att RAÄ 36:2 är fel inprickad i FMIS. I beskrivningen anges dock ett helt annat läge än vad som visas på kartan.

Utifrån två kartor som bifogades förfrågningsunderlaget skulle stensättningen befinna sig cirka 5 meter norr om källaren och endast 4-5 meter väster om ledningens planerade sträckning. I verkligheten ligger stensättningen 14 meter VSV om elstolpen som utgör den nordliga punkten för den nedgrävda ledningen, och 20 meter NV om källaren. Stensättningens nya läge och schaktets dragning har markerats på kartan i figur 2. Se även stensättningens rumsliga förhållande till elstolpen i figur 3.

Figur 3. Stensättningen sedd från elstolpen i den norra delen av schaktet. Till höger syns elskåpet på stolpen och inringat bakom slyet och björken skymtar graven. Foto från Ö av Leif Karlenby.

Utvärdering av undersökningsplanen

Undersökningsplanen kunde följas i avgörande delar, emellertid visade sig arbetsinsatsen något kortare än beräknat då handgrävningen kunde föregås av en enkel avtorvning av ledningssträckningen. Därefter var det lätt och snabbt gjort att avsyna schaktet.

Ett tillägg till undersökningsplanen var att stensättningen visade sig vara fel inprickad, något som naturligtvis inte var möjligt att ta hänsyn till i undersökningsplanen, men kan ha haft betydelse för resultatet.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland.

Län: Västmanlands län.

Kommun: Västerås kommun.

Socken: Irsta socken.

Fastighet: Älby 5:1.

Arkeologgruppens diarienummer: Ag2010_11.

Länsstyrelsens diarienummer: 431-2292-09.

Undersökningstid: 2010-09-14 respektive 2010-09-16.

Projektgrupp: Leif Karlenby.

Personal: Leif Karlenby.

Exploateringsyta: ca 5 m²

Undersökt yta: ca 5 m²

Läge: Ekonomiska kartan, blad 11G 1J.

Koordinatsystem: RT 90 2,5 GON V.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA),
RAÄ, Stockholm: -

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB

Fynd: Inga fynd gjordes.